

Om prövningstillstånd i hovrätt

I 49 kap. 15 § rättegångsbalken (RB) fanns före den 1 oktober 1994 följande bestämmelse: "Kan talan mot tingsrättens dom eller beslut prövas av hovrätten endast om denna meddelar prövningstillstånd, skall tingsrätten – – – upplysa parterna om detta – – –" Samtliga domare vid Karlstads tingsrätt har tolkat stadgandet efter dess ordalydelse dvs. att det innebär en skyldighet för domstolarna att i varje särskilt fall, som ej är undantaget genom bestämmelserna i 49 kap. 12 § andra stycket RB, upplysa parterna i domen eller beslutet om prövningstillstånd krävs eller ej. Karlstads tingsrätt har för sin del valt att ange detta i slutet av domen eller beslutet och ej genom kryssmarkering på de särskilda fullföljdsblanketter, som för ändamålet framtagits av domstolsverket. Bestämmelserna i 49 kap. när det gäller krav på prövningstillstånd vid överklagande angående i brottmål har ändrats den 1 oktober 1994. Den ändring av 15 § som därvid enskilt anspråk gjorts är dock endast av redaktionell natur, varför upplysningsplikten för domstolarna kvarstår oförändrad. Vad gäller ändringarna i sak har 12 a § (nu 13 §) ändrats så att prövningstillstånd i vissa fall ej krävs trots att värdet av vad som yrkas understiger ett basbelopp. Utan att närmare gå in på de nya bestämmelsernas utformning, vill jag i detta sammanhang endast framhålla att den nya ordningen innebär att kravet på prövningstillstånd i dessa fall har gjorts avhängigt bl. a. av vilka yrkanden som framställs i hovrätten i ansvarsdelen beträffande den gärning det enskilda anspråket avser. Vid domens avfattande och meddelande kan tingsrätten därför inte avgöra om prövningstillstånd krävs eller inte i de fall det enskilda anspråket understiger ett basbelopp. Det paradoxala är sålunda att lagstiftaren genom de nya bestämmelserna i 49 kap. 13 § RB gjort det omöjligt för domstolarna att i vissa fall efterleva bestämmelserna i 15 § samma kapitel. Till dess en lagändring kommer till stånd torde tingsrätterna till efterlevnad av bestämmelsen i 15 § så gott det går få upplysa parterna om kravet på prövningstillstånd i tvistemålen såsom tidigare samt i brottmålen, dels i ansvarsdelen, dels i skadeståndsdelen beträffande anspråk som överstiger ett basbelopp. Beträffande anspråk som understiger detta värde, vilka är de vanligast förekommande och när behovet av upplysning till parterna på grund av reglernas komplexitet är mest framträdande, kan tingsrätten fortsättningsvis ej uppfylla sin upplysningsplikt. Att behålla den nuvarande regleringen torde mot bakgrund av det sist sagda framstå som mindre välbetänkt. För min del har jag svårt för att se någon annan möjlighet än att upphäva 49 kap. 15 § RB och sålunda överlåta åt parterna att i samtliga fall med ledning av de upplysningar om regelverket som ges i fullföljdshänvisningarna själva i varje särskilt fall avgöra om prövningstillstånd krävs eller ej. I de fall parterna misslyckas härmed och överklagandet därför kommer att sakna skäl för meddelande av prövningstillstånd får det ankomma på hovrätten att infordra komplettering i detta hänseende.

Lars Rubenson